

Regionale voorzieningen

Algemeen	
Aan	PFHO Ruimte en Mobiliteit
Van	Rowena Kuijper
Datum	15 december 2025
Verspreiden	Ja
Kenmerk	DOC-26014468

Aanleiding

Met het AO ruimte is de afgelopen periode een verkenning gedaan naar het thema regionale voorzieningen. Aanleidingen zijn o.a.:

- Het beter kunnen naleven van eerder gemaakte regionale afspraken over afstemming stedelijke voorzieningen uit 2021 (zie bijlage 2, artikel 5)
- Het beter kunnen naleven van eerder gemaakte afspraken om nieuwe voorzieningen zoveel mogelijk nabij OV knooppunten te ontwikkelen;
- Het thema voorzieningen is opgenomen in de samenwerkingsagenda met de provincie Noord-Holland op hun verzoek, wat extra aanleiding gaf naar voorzieningen te gaan kijken en ook welke hiervan als *regionale* voorzieningen worden gezien;
- Voorzieningen een rol hebben bij de leefbaarheid van (kleinere) kernen, welk thema aandacht heeft vanuit o.a. het regionaal koersdocument, RSA en uitvoeringsprogramma.

Verkend is in hoeverre er een gemeenschappelijk beeld bestaat over definitivering van voorzieningen (schaalniveau), hoe gemeenten in onze regio met dit onderwerp bezig zijn en naar hoe andere partijen (Provincie, MRA en Rijk) kijken naar voorzieningen en welke rol zij zelf pakken. Dit memo geeft een overzicht weer van deze verkenning en vervolgens advisering over hoe gemeenten zelf verder kunnen inzetten op het versterken van (de locatie van) regionale voorzieningen.

Context

De inwoners van Gooi en Vechtstreek bewegen zich door de regio voor hun werk, voorzieningen of om te recreëren. Met het schaarser worden van de ruimte, maar ook door veranderingen op het gebied van digitalisering en demografie, wordt het steeds belangrijker om wonen, werken, voorzieningen en mobiliteit in samenhang te zien (Regionaal uitvoeringsprogramma fysiek domein p.5).

De afgelopen jaren zijn er dan ook afspraken gemaakt om wonen, werken en voorzieningen zoveel als mogelijk rondom OV-knooppunten te ontwikkelen (o.a. in het woonakkoord en via afstemming stedelijke ontwikkeling 2021). Bij het clusteren van wonen, werken en voorzieningen bij goed bereikbare plekken is daarbij regionaal afgesproken om parallel hieraan in te zetten op het goed bereikbaar maken van deze plekken en op een goede aansluiting ook van kleinere kernen en deze waar nodig te verbeteren. Dit sluit aan op het advies uit het regionaal koersdocument dat voor (behoud van) leefbaarheid o.a. de goede bereikbaarheid van stedelijke voorzieningen van belang is. (Koersdocument p. 23). In het uitvoeringsprogramma fysiek domein (gekoppeld aan de RSA) zijn dan ook verschillende acties opgenomen voor de bereikbaarheid van alle kernen in de regio. Ingezet wordt hierop via de ontwikkeling van een doorfietsroutenetwerk, een regionale hubstrategie, een deelfietssysteem en het starten van pilots voor OV. Aan bereikbaarheid wordt dus gewerkt, echter de vragen zijn vervolgens: worden regionale voorzieningen nu goed bereikt en liggen deze nabij OV-knooppunten? Om daar weer

een antwoord op te kunnen geven is de vraag: wat is een regionale voorziening en heeft iedereen hetzelfde beeld over wat een regionale voorziening is?

In de verkenning is verder gekeken welke beelden hierover zijn bij andere overheidslagen en welke rol deze (willen gaan) pakken op dit thema, zoals Provincie, MRA en Rijk.

Naast dat is afgesproken regionale voorzieningen zoveel mogelijk nabij goed bereikbare plekken (nabij OV knooppunten) te ontwikkelen, zijn specifiek afspraken gemaakt om elkaar als gemeenten te informeren bij toevoeging van nieuwe regionale voorzieningen. Dit is gedaan i.k.v. de afspraken '*regionale afstemming stedelijke ontwikkeling*', vastgesteld in het PFHO R&M in 2021 (zie bijlage 2). Hierbinnen is in artikel 5 opgenomen waar naar te kijken bij afstemming over voorzieningen. Echter om gemeenten nader vervolg te kunnen geven is eerst nodig dat overeenstemming komt over welke voorzieningen gezien worden als een regionale voorziening. Dan is pas duidelijk voor gemeenten wanneer zij de andere regiogemeenten over een nieuw geplande voorziening moeten informeren. We adviseren daarom om af te spreken met elkaar wat de regiogemeenten zien als een regionale voorziening.

Resultaat van de gehouden verkenning

Met het AO Ruimte is een verkenning gedaan naar 1) de huidige inzet van de regiogemeenten op het thema regionale voorzieningen en eventuele verdere behoeften vanuit de individuele gemeenten; 2) verkrijgen van een eenduidig beeld over regionale voorzieningen tussen de regiogemeente; 3) verkenning hoe andere partijen kijken naar regionale voorzieningen; 4) het verkrijgen van inzichten over aansluiten van regionale voorzieningen bij demografische ontwikkelingen in onze regio; 5) gezamenlijk te komen tot aanbevelingen over hoe verder in te kunnen zetten op het thema regionale voorzieningen door de gemeenten zelf.

Uitkomsten van deze ambtelijke verkenning over hoe de regiogemeenten hier mee aan de slag zijn:

- Binnen de individuele gemeenten in de Gooi en Vechtstreek is er geen tot weinig eigen beleid over regionale voorzieningen. Wel zijn enkele gemeenten bezig met het vormen van een richtinggevend kader op voorzieningen.
 - Bijvoorbeeld Hilversum is in samenwerking met Wijdmeren begonnen met een verkenning naar voorzieningen met focus op vitale kernen en leefbaarheid.
 - Ook kijken enkele gemeenten naar het benodigde aantal voorzieningen en of voorzieningen voldoende zijn meegegroeid met de groei van het aantal inwoners (Hilversum, Huizen en Blaricum o.a.).
 - In een deel van de gemeentelijke omgevingsvisies (o.a. Gooise Meren, Laren, Wijdmeren) is inzet op vitaliteit/leefbaarheid kernen opgenomen.
- Verder leeft het thema bereikbaarheid van voorzieningen bij de individuele gemeenten. Bijvoorbeeld bij Huizen wordt gekeken naar de slechte bereikbaarheid van het havenkwartier (o.a. recreatieve en andere voorzieningen) met nu slechte OV bereikbaarheid.
- Belangrijke constatering is dat bij meerdere grotere gebiedsontwikkelingen niet wordt afgestemd met elkaar op voorzieningen. Een voorbeeld is de ontwikkeling van Crailo, Craibosch en gebiedsvisie Bussum Zuid de verwachting is dat toekomstige bewoners allen (grotendeels) in Bussum Zuid van voorzieningen gebruik zullen gaan maken. De gebiedsvisie Bussum Zuid kijkt met name naar het eigen gebied. Ook Craibosch heeft hier niet over afgestemd met Gooise Meren (tot nu toe).
- Kennisdeling: er leeft behoefte bij gemeenten meer inzicht te krijgen naar het aantal benodigde (regionale) voorzieningen bij X aantal huishouders/inwoners); Vanuit andere

gebieden in Nederland waar naar dit thema is gekeken, blijkt dat dit veelal maatwerk is en sterk afhankelijk is van de ruimtelijke context en/of toegankelijkheid tot het mobiliteitssysteem. Inzetten op normen en kengetallen is een tijdrovend proces. We willen gemeenten graag wijzen naar voorbeelden die zijn uitgewerkt zoals de [barcode uit Utrecht](#). Wij zien hier ook een rol voor de provincie om dit nader te onderzoeken en duiden, echter heeft de provincie aangegeven daar de komende periode niet op in te gaan zetten.

- Gemeenten zien de relevantie van steeds meer flexibiliteit gedurende de tijd bij voorzieningen. Bijvoorbeeld dat voorzieningen die nodig zijn veranderen in de tijd/leeftijdsopbouw. Rol van de regio die door de AO leden van de gemeenten wordt meegegeven is het verbinden van de gemeenten met Provincie op hoe dit aanhaakt op hun ontwikkelingen/beleid: Bijv. bij de omgevingsvisie van Noord-Holland, de samenwerkingsagenda en via inzet op het versterken van de bereikbaarheid van de voorzieningen.
- Gemeenten zien de relevantie om regionale voorzieningen in samenhang te kijken met demografische ontwikkelingen.

Demografische ontwikkelingen in onze regio irt regionale voorzieningen:

Vanwege de demografische ontwikkelingen dat steeds meer inwoners in onze regio 65+ jaar zijn, wordt vanuit het AO wonen en via het sociaal domein al gekeken naar voorzieningen ten behoeve van woon-zorg en de nabijheid van voorzieningen voor deze doelgroep. De GGD Gooi en Vechtstreek kijkt naar voorzieningen irt gezondheid. Zoals spreiding van consultatiebureaus over de regio als ook naar groenvoorzieningen irt gezondheid. Niet alle groenvoorzieningen zijn echter een regionale voorziening, dit gaat voornamelijk ook over gemeentelijke voorzieningen (ook conform indeling ontwerp-nota Ruimte van het Rijk). Hier ligt dus nadrukkelijk ook een rol bij de gemeenten zelf, al dan niet ondersteund door de GGD.

In lijn met de regionale propositie waar is vastgesteld dat behoud van jongeren en praktijkgeschoolden belangrijk zijn, zouden gemeenten kunnen kijken naar welk van de regionale voorzieningen (ook) gericht zijn op jongeren en daarvan bekijken of hier voldoende van aanwezig zijn (verspreid over de regio) en of deze goed bereikbaar zijn voor jongeren en praktijk geschoolden. Een voorbeeld is de ervaren bereikbaarheid van het MBO college in Hilversum (tijdens schooltijden) vanuit alle kernen in de regio. Een ander voorbeeld is (verdere) inzet op de bereikbaarheid van benodigde voorzieningen voor praktijkgeschoolden zoals bedrijventerreinen. Hier wordt o.a. al naar gekeken via de werkgeversaanpak. De (concept) omgevingsvisies van een aantal gemeenten sturen ook bewust op de doelgroep jongeren.

Verkenning Provincie, MRA en Rijk inzet op voorzieningen:

Provincie Noord-Holland:

De provincie Noord-Holland heeft in hun coalitieakkoord opgenomen deze collegeperiode in te willen zetten op het thema voorzieningen. (Let op, dat gaat meer dan alleen over regionale voorzieningen waar we in onze regionale verkenning nu naar kijken, maar ook over lokale voorzieningen). Mede hierom is dit onderwerp ook opgenomen in de [samenwerkingsagenda](#) tussen de provincie en de gemeenten in Gooi en Vechtstreek (pagina 12). In de agenda van de provincie is opgenomen dat voor vitale dorpen en steden goede voorzieningen, zoals scholen, sportaccommodaties, dorpshuizen en toegang tot cultuur cruciaal zijn. De afspraak is opgenomen dat de provincie en de regio daarover afspraken gaan maken in regionale voorzieningenakkoorden. Op 19 juni jl. heeft de provincie een brief gestuurd aan Provinciale Staten waarin is aangegeven dat GS waar nodig een rol ziet in de ondersteuning van sport, dorpshuizen, bibliotheken en cultuur.

Inmiddels heeft de provincie aangegeven dat zij de komende periode nog niet direct willen starten met deze voorzieningenakkoorden, maar wel wil gaan starten met twee pilot gebieden in de provincie. Voor een van deze pilot gebieden wordt nu gekeken naar Hilversum en Wijdmeren (dit is voorsnog een ambitie, definitieve keuze wordt nog gemaakt). De optie voor Hilversum/Wijdmeren heeft te maken

met de fusie waarbij de gemeenten goed wil kijken naar het behouden van de eigen karakters van de dorpen/kernen binnen dit gebied en daarbij ook de relatie met voorzieningen.

Rijk:

Het Rijk is momenteel aan het kijken hoe voorzieningen meer sturend te kunnen laten worden in ruimtelijke afwegingen en irt bereikbaarheid. Het principe van het Rijk daarbij is decentraal wat kan. Daarbij de kaders neer te zetten die regionaal verder worden uitgewerkt. Zodra er meer is afgesproken hierover op Rijksniveau zal dit regionaal gedeeld worden en verkend kunnen worden wat dit betekent voor onze regio.

Verder heeft het Rijk in de ontwerp Nota Ruimte een indeling van voorzieningen op schaalniveau opgenomen (p.297). Dit biedt een goede houvast en eerste indeling hoe (in Nederland) om gaan met schaalniveaus.

Metropoolregio Amsterdam:

Ook in MRA verband wordt gekeken naar het thema leefbaarheid. Knoppen om aan te draaien die daar worden benoemd zijn verbetering van de fysieke leefomgeving, sociale cohesie (zoals ontmoetingsplekken en bevolkingsmenging), ondersteuning kwetsbare bewoners en participatie in wijken. Veel van deze onderdelen zijn op te pakken op het gemeentelijk schaalniveau. Bij inzet op voorzieningen gaat het veelal om kleinschaligere gemeentelijke voorzieningen zoals speeltuinen en parken. Bij voorzieningen op grotere schaal (regionale voorzieningen) wordt ook hier benoemd dat de bereikbaarheid hiervan centraal staat: 'Zorg voor goede verbindingen met voorzieningen, werk en de rest van de regio'.

NB. Nu in de ontwerp-Nota Ruimte een figuur is opgenomen met type voorzieningen, is de verwachting dat ook op MRA niveau deze indeling overgenomen zal worden. Bovengenoemde uitwerking vanuit de MRA is gedaan voordat de ontwerp-Nota Ruimte is gepubliceerd. We focussen daarom nu op de indeling uit de Nota Ruimte van het Rijk.

Aanbevelingen en besluitpunten:

Op basis van de gehouden verkenning komen we tot meerdere aanbevelingen. Omdat we de noodzaak zien om ten minste de eerder gemaakte afspraken uit 2021 te concretiseren is deze in een apart besluitpunt opgenomen (besluitpunt 1). Daarnaast zouden gemeenten al dan niet gezamenlijk ook op andere manieren extra kunnen inzetten op het versterken van (de locatie van) regionale voorzieningen.

Besluitpunt 1 Nadere aanscherping afspraken uit 2021

Hoe komen tot een gezamenlijk beeld over wat regionale voorzieningen zijn?

Zoals benoemd in het memo heeft het Rijk in de ontwerp-Nota Ruimte (p.297) een overzicht van voorzieningenniveaus opgenomen. We adviseren om in de Gooi en Vechtstreek deze als basis over te nemen om met elkaar te besluiten wat we zien als zijnde een regionale voorziening. Zo wordt aangesloten op de landelijke uitwerking / indeling en kan hiermee nader invulling gegeven worden aan de in 2021 gemaakte regionale afspraken over regionale voorzieningen. Het gaat om de volgende voorzieningen: HBO, MBO scholen, theater, museum. Daarnaast worden er thema's genoemd in de ontwerp Nota Ruimte die we nu al regionaal hebben belegd via de GR, namelijk: hulpdiensten, Tweedelijnszorg/ziekenhuis, GGD, Jeugdgezondheidszorg, Forensenzorg. We adviseren om ook de voorzieningen voortgezet onderwijslocaties, zwembaden en sportverenigingen (vaak liggende nabij gemeentegrenzen) en bedrijventerreinen aan deze lijst toe te voegen. Dit leidt tot het volgende besluitpunt:

De regiogemeenten besluiten om nadere aanscherping op de eerder gemaakte regionale afspraken uit 2021 te maken:

1) A: In lijn met de indeling van het Rijk in de ontwerp Nota Ruimte – wordt afgesproken dat de regiogemeenten ten minste bij ontwikkeling van de volgende nieuwe voorzieningen elkaar te informeren:

- HBO, MBO scholen
- Theater
- Museum
- Voortgezet onderwijs
- Zwembad
- Sportvereniging (nabij gemeentegrenzen)
- Bedrijventerreinen
- Hulpdiensten,
- Tweedelijnszorg/ziekenhuis,
- GGD
- Jeugdgezondheidszorg,
- Forensenzorg.

B) De onder A genoemde voorzieningen die al regionaal zijn belegd bij de Regio GV (via de GR) afstemming daar te laten waar dit al loopt en niet te gaan beleggen bij het AO ruimte. Dit gaat om de volgende voorzieningen: hulpdiensten, Tweedelijnszorg/ziekenhuis, GGD, Jeugdgezondheidszorg, Forensenzorg.

C) Bij gemeentelijke plannen voor toevoegen (of verplaatsen) van de voorzieningen HBO, MBO scholen, theater, museum, voortgezet onderwijs, zwembad, sportvereniging nabij gemeentegrenzen, bedrijventerreinen de andere gemeenten te informeren, conform de afspraken over afstemming regionale voorzieningen uit 2021 (zie bijlage 2, artikel 5). Voorstel om dit te doen via het AO Ruimte. NB. Het gaat over **kennisdelen**. Het gaat hier niet om het kunnen tegenhouden van plannen doordat deze regionaal worden gedeeld. Doel is het bewust(er) nadenken door gemeenten waar een regionale voorziening ruimtelijk te plannen. Zowel goed te weten van de buurgemeenten of deze niet een gelijke voorziening gepland heeft in de nabije omgeving én om bewust na te denken hoe deze nieuwe regionale voorziening bereikbaar is voor andere inwoners in de regio dan alleen de eigen gemeentelijke inwoners.

Kaartbeeld

Na besluitvorming over wat de regiogemeenten onder een regionale voorziening verstaan zou vervolgens een kaart kunnen worden opgesteld om inzichtelijk te krijgen waar deze regionale voorzieningen momenteel al liggen in de Gooi en Vechtstreek. Het doel van deze kaart is dat in beeld komt hoe deze verspreid over de regio liggen en of deze nabij OV-knooppunten liggen en goed bereikbaar zijn vanuit alle huidige kernen. Deze kaart zou de Regio kunnen opstellen.

Besluitpunt 2: kennis te nemen van verdere aanbevelingen

Naast bovengenoemde besluitpunt, zijn er ook andere manieren hoe de gemeenten verder in kunnen zetten op het thema regionale voorzieningen (ook individueel, niet persé in regionaal verband):

- Indien uit deze kaart (advies 1) blijkt dat voorzieningen op een niet goed bereikbare plek zouden liggen, dan kunnen betreffende gemeente kijken hoe de bereikbaarheid hier naartoe verbeterd kan worden. Bereikbaarheid van regionale voorzieningen vanuit (verder gelegen) kernen blijft aandacht krijgen op regionaal niveau vanuit de Hubstrategie, OV, deelvervoer en hoogwaardig fietsnetwerk. Daarnaast hebben de gemeenten zelf een eigen rol. We leren van de evaluaties van de stappen die nu in gang zijn gezet irt vraag gestuurd OV en de expressen en delen dat via gremia van AO mobiliteit, PFHO R&M en PVVB

- Gemeenten kunnen zelf in contact gaan met de provincie om te kijken naar de domeinen sport, cultuur, bibliotheken en dorpshuizen (in antwoord op de brief vanuit de provincie van GS aan PS zie bijlage 3).
- Mits doorgang van de pilot vanuit de provincie Noord-Holland bij Wijdmeren en Hilversum, zouden gemeenten kunnen afspreken dat kennis komende uit deze pilot regionaal gedeeld wordt door Hilversum en Wijdmeren aan de andere regiogemeenten, om van te leren. Dit kan eventueel via het AO Ruimte GV.
- Gemeenten zouden bewuster kunnen gaan kijken naar regionale voorzieningen irt tot demografische ontwikkelingen. Gebruik kan worden gemaakt van de inzichten die uit de verkenning zijn gekomen en die ook in dit memo staan weergegeven (irt toename 65+ers, behoud jongeren en praktijkgeschoolden).
- Zoals in het memo beschreven komen er vanuit het Rijk nieuwe ontwikkelingen aan over het sturen op voorzieningen. We adviseren om tegen die tijd opnieuw te kijken naar voorzieningen en te komen tot eventuele aanscherping van de regionale afspraken over inzet op voorzieningen. Indien gemeenten hier behoeften aan hebben kan dit worden meegenomen als onderwerp in de nieuwe RSA na de gemeenteraadsverkiezingen.